

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІКВАЦІЇ ДОМІШОК У ПРОЦЕСІ КРИСТАЛІЗАЦІЇ ВЕЛИКИХ СТАЛЕВИХ ЗЛИТКІВ

С.Л. Макуров, професор, д.т.н., ПДТУ

У процесі твердіння сталевих злитків має місце збагачення рідкої серцевини злитка ліквуючими домішками. Умови ліквації домішок при твердінні злитка характеризуються ефективним коефіцієнтом розподілу домішки $K_{\text{ef}} = C_t / C_p$ (де C_t - концентрація домішки у твердій фазі на межі з рідким розплавом із концентрацією домішки в обсязі рівній C_p).

Значення коефіцієнта K_{ef} залежить від умов вимивання лікватів з периферійної частини двофазної зони спадними потоками, а також параметрів дендритної структури і може бути подано рівнянням:

$$K_{\text{ef}} = 1 - (1 - K_0) S(x), \quad (1)$$

де $S(x)$ – частка твердої фази на відстані x від цілком затверділого металу; K_0 – рівноважний коефіцієнт розподілу домішки.

Із зростанням швидкості конвективних потоків уздовж фронту затвердіння значення $S(x)$ збільшується, тобто вимивання лікватів відбувається з більшої глибини твердофазної зони. З підвищенням швидкості затвердіння значення $S(x)$ зменшується і вимивання лікватів відбувається з меншої глибини. При конічній формі дендриту:

$$S(x) = (1 - x/a)^2 = y^2(x) / b^2, \quad (2)$$

де a - ширина двофазної зони; b - відстань між первинними осями дендритів; $y(x)$ - товщина дендриту на відстані x від цілком затверділого шару.

Межа глибини вимивання лікватів, обумовлена морфологією дендриту, що росте, складає біля 0,67. В цьому випадку:

$$K_{\text{ef}}^{\min} = 0,33 + 0,67K_0. \quad (3)$$

Для вуглецю ($K_0 = 0,34$), сірки ($K_0 = 0,02$), фосфору ($K_0 = 0,2$) значення $K_{\text{ef}}^{\min}$ відповідно рівні 0,56; 0,34; 0,46. Ці значення характеризують максимальний ступінь вимивання домішки з двофазної зони.

\

***